

PKN

Stichting voor
onderzoek
historische
tabakspijpen

Jaargang 44, nummer 168, juli 2022

Aankondiging PKN dag 10 september 2022	49
Tentoonstelling 'Haarlems weggegooid verleden'	50
Haarlems weggegooid verleden, 1928-1945 Bert van der Lingen	51
Een monsterpijpje van een handelsreiziger en de bestellingen bij pijpenfabrieken Ruud Stam	59
De invloed van de actualiteit in de 19e eeuw op de ontwerpen van Gambier Arthur van Esveld	67
De pijp van de maand juni 2021	71

Nieuwe filmpjes op website

Op onze website zijn recent weer wat nieuw filmpjes toegevoegd waaronder een documentaire over een van de laatste pijpenmakers in Andenne uit 1942, M. Leveque. Ook diverse 'nieuwe' films uit het Westerwald die gemaakt zijn tussen circa 1900 en 1974 en het ambacht in detail uitlichten zijn op www.tabakspijp.nl te bekijken.

Naast het filmmateriaal, bevat de website ook een steeds groeiend archief aan nieuwsberichten, publicaties uit binnen-en buitenland, catalogi, foto's en ander uniek digitaal materiaal.

Pijp van de maand juni 2022

Bert van der Lingen (bertvanderlingen@tabakspijp.nl)

Deze maand een bijzondere tabakspijp van een afwijkend materiaal en ontwerp. De pijp is gemaakt van kunststof en heeft een zeskantige ketel en een rechte (helaas afgebroken) steel (afb. 1a-b). De pijp dateert uit de jaren 1920-1935 en is gemaakt in een door het kubisme beïnvloedde Art-Deco stijl, zoals ook bij Bauhaus. Dit wordt veelal gekenmerkt door uitbundige kleuren, geometrische figuren, zigzaglijnen, en gestileerde vormen. Deze kenmerken komen ook terug in deze tabakspijp waarvan nog geen parallellen zijn gevonden.

De onderkant van de tabaksketel en de steel is van een roodbruine kunststof en de bovenkant van de steel en de tabaksketel van ivoorwitte kunststof. De geometrische figuren rond de tabaksketel zijn uitgesneden en daarna ingelegd met blauwe kunststof.

Afb. 1a-b. Kunststof tabakspijp in Art Deco stijl, ca.1920-1930.

De pijp dateert uit de Roaring Twenties, toen de mode steeds uitdagender werd, met transparante stoffen, vleeskleurige glanzende zijde kousen, diepe decolletés, een blote rug, lange sjaals en een sigarettenpijpje. In deze jaren werd het voor vrouwen acceptabel om in het openbaar te roken en dat deden ze in stijl, met lange, extravagante sigarettenpijpjes of pijpjes van opvallend design, materiaal en kleur zoals de hier afgebeelde pijp. Een fraai voorbeeld van design uit de jaren twintig is te zien op het kunstwerk 'Where there's smoke there's fire' uit ca.1920 (afb. 2).

Afb. 2. 'Where there's smoke there's fire'. Russell Patterson, ca.1920. (Library of Congress).

Veel kunststof pijpjes uit deze periode zijn bedoeld voor het roken van sigaretten, maar deze Art Deco pijp heeft een grotere inhoud en is gebruikt om gesneden tabak te roken. Een vergelijkbaar pijpmodeel, van dezelfde vondstlocatie, is gemaakt van bruinrood bakeliet.

De pijp is gevonden op een perceel langs de Ringdijk in Leimuiden dat tussen 1927 en eind jaren veertig gebruikt werd als vuilstort van de gemeente Haarlem. Naast de vele duizenden voorwerpen zijn ruim 800 voorwerpen gevonden die te maken hebben met het gebruik van tabak. Deze vondsten variëren onder meer van tabakspijpen, emailen tabaksreclame, asbakken en kwispedoors tot porseleinen sigarettenhouders, sigarenknippers, tabaksdozen en aanstekers. Vrijwel alles wat vanaf het midden van de jaren twintig tot eind jaren veertig in de gemeente Haarlem werd gebruikt bij het roken en kauwen van tabak is op de voormalige vuilnisbelt teruggevonden. Zo zijn er naast tabakspijpen ook veel bellenblaaspipjes gevonden en klein aardewerk die door pijpenmakers als bijproduct werden vervaardigd.

Een deel van de vondsten is, samen met een aantal gevonden rookpijpen en overig rookgerei, tot 11 september in Ter Aar te zien op de tentoonstelling 'Haarlems weggegooid verleden'. Zie elders in dit blad.

